

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 1000.—; pt. particulari Lei 600.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 400.—. În străinătate Lei 1200.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 10 —

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Veliclu.**

Sumarul:

Ideia de organizare în economia politică. — Oameni celebri despre criza economică-politică mondială. — Juridice fiscale, comerciale și contabile. — *Cronica*: Societatea națională de gaz metan. „Uzinele Hess” fabrică de cântare din Sibiu. Banca Angliei.

Ideia de organizare în economia politică.

(Urmare).

III. ORGANIZAREA ÎN ECONOMIA POLITICĂ.

h) Ideea maximului de întrebunțare. Această tendință este mai ales subliniată în problemele economice unde se caută împlinirea unui lucru; o producție de bunuri în cele mai bune condiții mai ales ca timp și cost. După cum am amintit și vom mai reveni încă, simpla întrebunțare a mijloacelor materiale în cele mai bune condiții nu e o condiție necesară pentru organizare și în practica activității de organizare nu se ține totdeauna seamă de acest principiu;

i) Problema centralismului și a descentralizării în organizare este interesantă pentru că pune problema economiei controlate și a celei libere și în același timp odată cu creșterea în mărime a întreprinderilor economice chestiunea limitelor lor de întindere.

În studiul întreprinderilor s'a încercat să se aducă argumente pentru o descentralizare a serviciilor într-o mare întreprindere cu scopul de a se crea funcționari mai puțin legați de forme, mai activi și cu inițiativă, evitându-se astfel bu-

rocratismul care a pătruns atât de puternic și de răufăcător în administrația publică.

Odată cu dezvoltarea întreprinderii economice către marea întreprindere și amestecul tot mai mare al statului în viața economică particulară, funcționarul dintr-o întreprindere particulară este tot mai mult legat de norme fixe din afară și peste care nu se poate trece atât de ușor, fără ca să se aducă atingeri grele puștințelor de dezvoltare a întreprinderii.

În cadrul unei mari întreprinderi nu se poate lăsa inițiativa funcționarului subaltern decât foarte puțin: chiar și conducătorul este legat de tot mai multe dispoziții cu caracter general și care nu pot fi ușor și repede schimbate. O mare întreprindere merge tot mai mult la fel cu o mașină și totul e alcătuit înăuntrul ei ca să meargă netulburat, astfel ca să nu existe nicio cauză de surprize pentru cel ce o conduce.

Această limitare a activității unui subaltern într-o întreprindere, crește atunci când statul vine și el cu fixarea unor principii de politică economică generală și uneori intră chiar în amănunte care merg până la chestiuni de tehnica fabricației ca să nu mai vorbim despre prețuri.

Astfel vedem cum elastele „principiu economic” devine numai o simplă discuție teoretică și cum se schimbă totul într-o direcțiune nouă pe care nu putem să o înțelegem azi, privind înapoi.

Nu se mai pune problema de centralizare sau descentralizare cu importanța pe care o avea înainte. Una sau alta sunt bune în funcție de situația întreprinderii economice sau servi-

elului economie publice în economia generală a țării, în cadrul grupului economie respectiv și al pieței. Discuția de până aici lămurește felul în care se poate face în practică cea mai bună înțelegere a lor;

h) Legătura cu realitatea etică, socială și națională a acțiunii de organizare pe lângă înțelesul principal arătat mai înainte, mai cere;

— a se ține seama de ideea de politică economică a țării sau regiunii respective;

— a se ține seamă de principiile economice generale, de legile după care trebuie să se conducă în practica comercială și industrială oricine vrea să ajungă la un bun rezultat.

Sunt acțiuni care reușesc să fie din punct de vedere material perfect puse la punct, să aibă strânse toate elementele materiale necesare, dar să fie imposibil de aplicat în practică, de atins felul fixat, din cauză că nu ține seama de evoluția economică a vremii sau de unele reguli elementare de bun comerțiant.

A vedea în practica pieței economice ceea ce e posibil din punct de vedere al pieței, al ideilor călăuzitoare de politică economică, este un lucru necesar pentru cel ce încearcă o acțiune de organizare în domeniul economice.

Problemele economice cu caracter publice din acest punct de vedere, trebuie să țină seama de aceeași idee generală a politicii economice a țării și în același timp de posibilitățile practice pe care le are economia țării de a urma ideea de organizare așa cum o văd conducătorii economiei publice.

Pe lângă cele de mai sus, se mai adaugă în problema de organizare în economie încă două greutăți principale:

Faptul că în problemele economice omul e inclinat a nu ține seama de principiile clare și de logică în acțiune, ci de a acționa foarte des exact împotriva normelor hotărâte, a planului stabilit dinainte. Această tendință este greu de explicat, dar este dovedită de istoria întregii politicii economice a ultimelor decenii. De ea trebuie să se țină seama în sensul că o părăstre a planului e foarte ușoară, se face pe neobservate și deci încă odată trebuie depusă toată atențiunea pentru neschimbarea normei.

În cadrul unei acțiuni, a unei organizări oarecare, rezultatul depinde de ceea ce poate realiza cel mai slab dintre elementele care fac parte din sistem. E o lege simplă și cunoscută, dar tocmai pentru aceasta poate fi trecută mai curând cu vederea și deci trebuie insistat pentru a fi ținută mereu în evidență.

4. Aceste principii generale asupra cărora am revenit pe scurt aici, sunt completate în economia politică cu alte idei care nu au totdeauna caracteristică deosebită de cele de mai sus, dar au o terminologie proprie în economia politică și trebuie amintite și sub această formă. Sunt astfel noțiunile:

a) raționalizare;

b) standardizare, selecție, specializare;

c) tipizare, normalizare, mecanizare;

d) Taylorism, Fordism, Fayolism.

Toate aceste noțiuni reprezintă mai mult sau mai puțin metode pentru a determina în cadrul unei întreprinderi o mai bună producție cu cheltuieli mai puțină. Ele nu se deosebesc mult una de alta astfel că foarte des se întâmplă a se face confuzii în cuprinsul lor. Ele sunt acțiuni, metode, în cadrul activității economice care ajută întreprinzătorului să mărească producția, să realizeze mai mult beneficiu în cadrul întreprinderii sale, adică să se apropie tocmai de împlinirea idealului privat economic și într-o măsură în funcție de aceasta și a celui a comunității.

a) Prin raționalizare se înțelege destul de vag eliminarea acțiunilor inutile, a măsurilor neinduzibile de potrivite cu mersul cel mai bun a unei acțiuni, o construcție logică de măsuri de luat în vederea celui mai bun rezultat, care în economia întreprinderilor se traduce prin reducerea prețului de cost și măritrea producției. O explicație filosofică ar duce poate mai lămurit la înțelegerea acestei noțiuni, făcând comparație cu ceea ce se cunoaște ca o „filosofie raționalistă“ și atitudine „raționalistă“ în fața problemelor. Este o accentuare asupra ideii materiale a unui ordin material, și oarecum naturale, adică legată de legi care există în natură și care se cer numai urmate și nu îndreptate sau înlocuite;

b) Prin comparație cu cele de mai sus, standardizarea este numai o parte dintr-un tot, o parte care poate face parte din raționalizare. Ea înseamnă reducerea tipului de produse, de acțiuni și de forme chiar, la un număr minim, precis și ușor de urmărit în practică și în aplicare, chiar dacă nu e logic și care de obicei este stabilit de către autoritatea publică care veghează ca el să se îndeplinească în adevăr;

c) Tipizare, normalizare sunt termenii cu un cuprins foarte aproape de acela de standardizare. Sunt mai precise ca conținut, în special cuvântul de normalizare: o operațiune foarte importantă în chestiunile de ordin tehnic. Ea înseamnă limitarea varietăților de forme ale unui

articol sau produs și mai ales precizarea amănunțită a calităților minime necesare unui articol.

d) Unii industriași sau tehnicieni au încercat să stabilească principi de organizare ocupându-se mai ales de producția industrială. Numele lor este cunoscut ca și ceea ce au realizat ei în practică.

Istoria cercetărilor și încercărilor de „raționalizare” (sau alți termeni întrebunțați) începe în sens de doctrină, dela Henry W. Taylor și merge până la Fayol și H. Ford. Aceste trei nume sunt legate de întreprinderi industriale și aduc metode pentru un mai bun rezultat al activității în întreprinderi.

În „Scientific Management” H. W. Taylor a căutat să adapteze cât mai bine mâna de lucru la condițiile muncii în fabrici, prin studierea mișcărilor lucrătorului pentru fiecare operațiune de făcut, din punct de vedere fizic, apoi al aptitudinilor, pentru a elimina mișcărilor nefolositoare și a afla cele mai bune mișcări sau serii de mișcări pentru a ajunge la cel mai bun rezultat. Pe de o parte deci un studiu „psihotehnic”, iar pe de alta o cercetare asupra lucrului însăși, pentru aflarea celei mai bune mișcări, pentru a da efortului lucrătorului randamentul maxim.

Taylor s'a mărginit la problemele industriale și în cercetările lui după declarațiile sale, a căutat:

- o realizare a unei producții mai bune;
- o mai bună întrebunțare a mâinii de lucru;
- o salarizare corectă a lucrătorului.

Toate aceste intențiuni sunt bazate pe unele principii care sunt clare în toată opera lui Taylor dar privite din punct de vedere al întreprinzătorului particular:

Principiul dreptății
cooperării
activității
disciplinei.

Elementul pe care se clădește așa zisa „doctrină” a lui Taylor este „salarul”, o mai justă plătită a lui atât pentru muncitor care să fie plătit pe măsura muncii lui, dar mai ales ea patronul să aibe un rezultat cât mai mare pentru o unitate de salar plătit și să nu plătească în niciun fel mai mult decât primește în formă de muncă dela lucrător.

Din punctul de vedere al conducerii operațiunilor într'o întreprindere, Taylor prin sistemul său tinde spre realizarea unui centralism foarte accentuat, căci după ce legile de lucru au fost fixate, nu mai admite niciun fel de variație a lor,

nici o modificare fără consimțământul organului central.

Din alt punct de vedere, Taylorism-ul este mai mult o operațiune tehnică, inginerescă, decât una cu caracter economic. Taylor pleacă dela analiza operațiunilor tehnice de producție, apoi trece la îmbunătățirea lor și în sfârșit la o altă întrebunțare, mai bună, mai adevărată. Față de raționalizare, Taylorism-ul este o activitate cu caracter științific, e o cercetare în cadrul unei situații date a celor mai bune metode de lucru, mai ales în domeniul muncii manuale. În acest timp prin raționalizare se aplică metode cunoscute pentru raționalizarea unui mai bun rezultat economic. Pe când aplicarea Taylorism-ului într'o întreprindere, pretinde studii preliminare, detaliate și grele, raționalizarea face numai o aplicare de rezultate, e mai mult un efort pentru a întrebunța date cunoscute, nu pentru a crea lucruri noi.

Văzut astfel Taylorism-ul se depărtează de ideea de organizare, fiind în primul rând o activitate de cercetare științifică care odată ajunsă la rezultat, poate fi aplicată în cadrul organizării sau raționalizării întreprinderii, dar această acțiune iese din ceea ce a făcut și învățat Taylor.

Organizarea apare numai după ce s'a terminat Taylorism-ul propriu zis, care este un fapt anterior organizării și anume face parte din ceea ce am numit cunoașterea elementelor necesare faptului de organizare.

Cu aceste aspecte, Taylorism-ul se situează în mijlocul sistemului capitalist și este unul dintre cei mai buni slujitori ai lui. Azi deși principial se caută împlinirea aceluiași idealuri de dreptate și cooperare, intervine și un alt înțeles al ideii sociale, al dreptății sociale, care nu mai vede răsplata muncii unui om în măsura activității mecanice și brute pe care o depune el consideră munca drept un serviciu făcut societății în măsura posibilităților fiecăruia și pe care omul le are tot dela societate, deci el îi datorează munca lui.

Ceea ce primește individul dela societate pentru efortul lui, se măsoară după gradul de utilitate socială și a valorii pentru colectivitate a serviciului făcut.

Nu discutăm chestiunea muncitorească și criticele care s'au adus cu privire la exploatarea muncitorului prin sistemul Taylor. Mecanizarea muncii manuale este cel mai însemnat caracter al sistemului să ușii acesta arată încă odată diferența între o activitate pur tehnică care este Taylorism-ul și ideea de organizare.

Dela felul cum e privit lucrătorul de către Taylor, se poate face o mai bună comparație cu „fordismul“. Ford are o idee proprie în chestiunea muncitorească și pleacă dela ea în încercarea lui de organizare a întreprinderii și a întregii probleme economice și sociale.

Pentru Ford, producția economică trebuie să se facă în același timp în interesul muncitorului cât și a consumatorului. În acest scop muncitorul trebuie, ca fără să fie exploatat, să primească o plată mai bună, iar consumatorul o marfă cât mai ieftină. În același timp întreprinzătorul să se bucure de un câștig însemnat.

Potrivirea intereselor care în mod obișnuit sunt contrarii, e o operațiune care a reușit lui Ford, mulțumită producției în masă și poate și a faptului că nu s'a abătut nicidecum dela principiile pe care și le-a stabilit.

Totuși nici aici nu ne aflăm în fața unui principiu propriu zis: e mai mult o chestiune de tehnică, o organizare în practică foarte bine reușită, dar nu ceva din care să se poată scoate o idee general valabilă. Felul cum Ford a rezolvat problema pe care și-a pus o dovedește tocmai caracterul specific al problemei lui. Lucrul în masă, la „banda rulantă“ nu se poate aplica decât în cazuri puține și deci rezolvarea unei probleme sociale și economice importante nu a găsit la Ford o soluție valabilă și în alte părți.

Ford ne dă însă un exemplu foarte bun de felul cum se poate rezolva în practică o problemă pe care și-o pune un om, fie cât de complicată ar fi, așa cum a fost în cazul lui Ford. Se pot urmări la ceea ce a realizat Ford, principiile de organizare arătate aici, dintre care cele mai interesante sunt tocmai acele relative la precizarea în detaliu a unei acțiuni și a ideii de conducător responsabil pentru o acțiune începută, atât în operațiunea întregă cât și în sectoarele în subordine.

Din punctul de vedere al ideii sociale, Ford e mai înaintat decât Taylor, el urmărind asigurarea unei situații mai bune lucrătorului, ca o datorie socială a întreprinzătorului pentru care motiv el nu aplică salariul cu bucată ci numai acel pe oră și întrebunțează același lucrător la lucruri diferite, chiar în afară de industrie, la muncă agricole, căutând astfel să păstreze omeneșul în lucrător.

Prezența unui ideal lămurit, superior, face ca opera lui Ford să fie completă și cu rezultate mai bune. Ford demonstrează prin realizările lui că în organizare, rezultatul e cu atât mai bun :

— cu cât idealul urmărit se situează din punct de vedere moral și social pe un plan mai înalt.

— cu cât el rămâne mai neschimbat.

— cu cât principiile pentru împlinirea lui sunt mai bine precizate și mai exact aplicate.

În șirul acesta de mari organizatori, Fayol încearcă o rezolvare de principiu a problemei. El precizează unele idei generale, ocupându-se în special de problemele de administrație generală a întreprinderilor.

Fayol face o clasificare a operațiilor necesare pentru administrarea unei întreprinderi deosebind cele șase grupe cunoscute:

1. Operațiuni tehnice ;
2. Operațiuni comerciale ;
3. Operațiuni financiare ;
4. Operațiuni de siguranță ;
5. Operațiuni de contabilitate ;
6. Operațiuni de administrare.

Fayol se ocupă în lucrările sale numai de această ultimă grupă de operațiuni. El recunoaște cinci elemente care stau la baza acestei activități: prevedere, organizare, comandă, coordonare și control. La rândul lor, aceste elemente pentru a putea fi realizate în cele mai bune condițiuni, cer respectarea unor principii dintre care cele mai importante sunt: diviziunea muncii, autoritatea, responsabilitatea, disciplina, unitatea de conducere, ordine, stabilitatea personalului.

Fayol încearcă să construiască un cadru principial pentru administrarea unei întreprinderi, fără legătură cu o formă sau alta de întreprindere. Principiile lui arătate foarte pe scurt aici, nu au o aplicabilitate generală, limitate totuși la problemele de administrație a întreprinderilor economice particulare și numai la cele de administrație. Fayol nu înțelege îndestul noștrii de organizare, căci o consideră numai o parte din opera de administrare. El stabilește pentru administrare principiile din care unele sunt valabile pentru întreaga operă de organizare, oriunde s'ar aplica. Se găsesc în principiile aplicate de el cele mai multe din normele generale de organizare arătate mai sus.

Fayol a încercat să stabilească principii generale și a reușit să precizeze unele linii ale felului în care trebuie să fie făcută în practică opera de administrare. În mare parte, ceea ce a făcut Fayol este arătarea unor principii mecanice; el limitează principiile lui la administrare și nu-și dă seama de înțelesul adevărat al organizării și a sensului și posibilităților ei.

5. Am căutat în cadrul acestor discuții introductive să arăt care sunt formele practice în viața economică particulară care se apropie de ceea ce înțeleg prin idea de organizare.

În viața și teoria economică se întrebunțează adesea într'un alt înțeles decât cel de aici, noțiunea de organizare. Spunea astfel un cunoscut economist român: „a organiza rațional economia națională, înseamnă a stabili o ierarhie între interesele individuale care trebuiesc să se subordoneze intereselor obștești și mai înseamnă a coordona activitățile particulare și publice orientându-le către satisfacerea cu precădere a intereselor generale“. Acesta poate fi un program de politică economică demagogică, dar nu are nicio legătură cu organizarea și mai puțin cu a „organiza rațional“, ceea ce nu înseamnă prea mult.

Un progres tehnic și aplicarea lui într'un caz oarecare, nu e organizare propriu zis. A introduce un sistem nou de contabilitate într'o întreprindere nu înseamnă a o organiza. Acest fapt poate face parte dintr'o operă de organizare, dar în sine nu e decât o operă de ordin tehnic.

În economia politică trebuie înțeles, că organizarea înseamnă fixarea unor norme, în funcție de un ideal și în măsura unor mijloace date și în cadrul normelor generale amintite.

În practica lucrurilor s'a văzut cum se poate ajunge la anumite descoperiri de ordin tehnic, care să ajute la îmbunătățirea mijloacelor de lucru în organizare, așa cum a făcut Taylor prin metoda lui de întrebunțare a mâinii de lucru, cum a făcut Ford prin introducerea bandei rulante în mare. Toate acestea conlucrează uneori la organizare, dar nu sunt ele înșile organizare. La fel, raționalizarea e și ea numai o metodă de lucru, o tehnică destul de bine preelzată în aplicarea ei practică și care poate fi sau nu, întrebunțată în opera de organizare. Diferența dintre tehnică și organizare este precisă, căci pe când cea dintâi lucrează în practică (v. Taylor) pe baza principiului minimumului de efort și cheltuieli în organizare, acest principiu nu e esențial, uneori luându-se chiar împotriva lui.

Pentru reușita unei opere de organizare în viața economică, este nevoie de factorii tehnici, de tehnica cunoscută sub numele de:

raționalizare,

standardizare,

normalizare și altele, mulțumită căror procedee sau idei, se poate mai ușor ajunge la împlinirea idealului urmărit.

6. Unora din formele practice de activitate în domeniul economic, chiar când sunt asemănătoare cu organizarea, cum am arătat mai sus, le lipsește elementul esențial al organizării și anume cel moral. Organizarea urmărește un ideal, un ideal omenească, care depășește tocmai legile materiale, pe care omul le urmează în activitatea lui de fiecare zi, dar care nu l deosebesc întru nimic de celelalte forme ale biologiei. Numai în măsura în care omul reușește să realizeze un efort care să se împotrivescă legii utilității, a minimumului de efort material pentru a ajunge la un rezultat, minimum și el, omul organizează pe cont propriu, adică pe linia de viață adevărat omenească, elementele materiale din care a plecat și pe care le depășește.

Dr. N. N. PETRA.

(Va urma).

Oameni celebri despre criza economică-politică mondială.

De Dr. H. P. P.

Kjellén, (1914) sociologul danez, despre *problema muncitorească în America de Nord*: „Strălucitul tablou al unei industrii care cucerește lumea are pe partea opusă un sistem de absorbire (de a storce puterile omenești) cum abia că a văzut lumea vreodată într'o țară culturală. Aici regăsești și caracterul poporal, cu procedarea sa fără de orice considerație, lipsită de grija față de individ. În fabricile uriașe stă rău, din cauza aceasta, ocrotirea muncitorească și asigurarea muncitorească. Tocmai această umanitate absentă a oferit până acum un nou avantaj față de Europa, deoarece munca, în urma sistemului acestuia, a câștigat. Actualul regim democratic simte înainte de toate, responsabilitatea, constatând că „până acum nu am prețuit îndestul valoarea omenească“. (Președ. Wilson. 1913).

Tot **Kjellén** (1914): „Intocmai ca libertatea economică și ca egalitatea socială, independența politică s'a întors, în praxă, la tocmai contrarul independenței, la o „democrație oligarhică“.

Controversa între *capital* și *muncă* nu constituie însă problema socială într'această măsură ca în Europa. Oricât de serioasă ar fi — totuși — e retrogradată de controversă mai puternică, pe care o poți numi *controversa între democrație și plutocrație*. Aici aflăm *capitalul în forma sa cea mai grozavă*, reprezentat prin întreprinderile de concentrare ale

trusturilor, cu scopul de a monopoliza. „Turnul trusturilor”, spune Schulze „se razimă pe virginitatea preeriilor și pe inteligența fermierilor”, adăogăm: în *atmosfera individualismului și a concurenței libere, unde cel tare, firește, ajunge privilegiat, pe spinarea celui slab*“.

Acestea sunt „umbrele negre”.

* * *

Preponderanța organizată a capitalului amenință să își întindă influința în mod îngrijorător în întreaga structură a societății, cu atât mai mult, cu cât aici nu se găsește o contrabalansă socială, nici din partea unei birocrații, nici din aceea a unui feudalism.

... pe de o parte acei atât de caracteristici *Napoleoni ai lumii afacerilor Americii actuale — un Rockefeller, Morgan, Vanderbilt, Carnegie** — pe de cealaltă parte zece milioane cari trăiesc în cea mai mare mizerie. *Niciodată n'a văzut lumea o așa de mare antiteză între bogat și sărac*“.

* * *

„...Atotputernicia parlamentului englez este numai o aparență goală și în realitate este alegerea prezidențială în America tocmai contrarul dela hotărârea voinței poporului... este o democrație fără de frâu...”

„Nu trebuie să uităm că Anglia modernă s'a format din nește relații sociale și politice, în sec. al XVIII-lea, cari abia dacă au fost mai mici decât *murdăria corupției* din America actuală...”

Frazeologia tradițională s'a menținut multă vreme la partidul democrat.

„Avem deja presemne (în 1914)... Iți poți închipui că dezvoltarea imperialistă va aduce într'o zi pe *Jankei* să-i silească să sacrifice instituții, cu cari s'au lăudat mai mult până acum, bătându-se în piept”.

* * *

Carnegie despre un tânăr care ajunge în Chicago milionar (prin 1889): „Dacă ar fi rămas Chicago și America așa de săracă în populație ca atunci (când a venit tânărul sărac) — n'ar fi ajuns niciodată acesta milionar. Mărimea negoțului se bazează cu desăvârșire pe trebuința de cumpărare a marilor masse — ea singură aduce câștigurile cari se urcă așa de tare și a creiat averea uriașă. — *Speculatorul de bursă* este numai un *parazit al vieții economice*, el se nutrește numai cu valori, el însuși însă *nu creiază alte valori noi*“.

* * *

John Ruskin, vorbind despre *bogăție*: „Este cu neputință la o sumă anumită de bogăție câștigată

*) Totuși — unii miliardari au făcut fundații remarcabile. Așa d. e. în ultimii zece ani, scria o rev. în 1925, s'au dat pentru opere publice 1 miliard 629 mil. dol. Rockefeller a dat 575 mil., Carnegie 350 mil. dol. Mari excepții!

să hotărăști, din simplul fapt că există, dacă este spre folos sau spre stricăciune neamului, în sânul căreia se află. *Valoarea reală a bogăției* atârnă dela importanța *morală* de care este legată, întocmai așa după cum atârnă adevărata valoare a unei mărimi matematice dela semnele algebrice, cu cari este adusă în legătură. O adunare anumită de bogății comerciale poate fi — pe de o parte — o dovadă despre o activitate adevărată, laborioasă, despre o putere care crește mereu și despre o deșteptăciune mentală, productivă — sau poate fi, pe de altă parte, — o dovadă de trai bun, pământean, lipsit de simțul de răspundere, dovadă de *tirănie crudă* și de înșelăciune stricăcioasă. Unele averi mai sunt îngreunate cu lacrimi ca un seceriși adus rău sub acoperiș, cu ploaia căzută la timp nepotrivit — și e *mult aurul care strălucește la soare mai curat decât este el într'adevăr*“.

* * *

Dr. P. M. Baldwin, profesor american, decanul secției pentru științe generale la „Colegiul pentru agricultură și tehnică” al Statului New Mexico (U. S. A.) în rev. „The scientific monthly” din New-York, Ian. 1935, despre „*Somajul tehnologic*“.

„Schimbările radicale, aduse de progresul tehnic, îl privesc pe fiecare din noi. Pentru noi toți este nespuse de importantă. *Tehnica să ne servească drept fericire și să nu fie un blestem*. O premisă a acestei stări de lucru e ca să ne apropiem de problemele sociale cu ochii deschiși și să abandonăm lozinci învechite și să fim *dispuși a împărți „dividenda socială” mai echitabil decât s'a întâmplat până acum* — lucrând în direcția aceasta chiar aducând și sacrificii personale”.

* * *

L. Romier, în „Cine va fi stăpânul? Europa sau America?” (1927): „Fondate pe progresul științelor aplicate, interdependența economică și disciplina brutală ce o pretinde *serviciul mașinilor*, ciclul prezent al evoluției omenești ajunge, încet pe 'ncetul, la o „depersonalizare” a individului, ajuns mașină el însuși. Acesta este adevăratul sens, sensul actual, al cuvântului „proletariat”.

„Problema „proletariatului” — *problemă centrală a civilizației noastre — constă în a capta puterea mașinii fără de a-i sacrifica personalitatea omului*... mașinistul, lăsat să stăpânească singur, fără de a fi controlat de regulile eterne ale superiorității umane, cari sunt legile *spiritului*, ale *familiei* și ale *carității*, un astfel de mașinism n'ar asigura popoarelor decât o forță iluzorică și dăunătoare. Stăpânul lumii va fi „civilizatul” care știe să se servească de

mașină și nu „proletarul“ care caută în mașină secretul unei civilizații“.

Dr. P. Bruno Wilhelm, Prof. la colegiul benedictin din Sarnen (Elveția), în „Schweizer Rundschau“ (după „Auslese“) 1932, dintr'o recenzie a cărții „Crepusulul Americii din pricina abundenței“ a scriitorului A. E. Iohann: *Inainte* cu câteva decenii trăiau fermierii ca agricultorii germani, adică: foloseau caii la plug, aveau zeci și zeci de puteri auxiliare cari coseau și îmblăteau. Femeia fermierului avea de muls vacile, de dat de mâncare la sute de găini, să se îngrijească de pregătirea untului, să spele rufele și să se îngrijească de mâncare pentru 20, 30 de bărbați. *Astăzi?* Astăzi se urcă fermierul singur pe mașina de îmblătit — pe o parte taie mașina snopii, pe cealaltă curge grâul curățat într'o căruță specială, încât poate să-l vândă fermierul îndată, de pe câmp... „Industrializarea economiei mondiale a grâului a dus la o supraproducție grozav de mare“. Producția aceasta cu ajutorul mașinilor perfecționate a adus milioane de oameni la sărăcie, luându-le pâinea dela gură. Așa s'a ajuns la o risipă de necrezut cu bunurile pământului. Agricultorii lasă grâul copt pe câmp, să putrezească, dau la o parte smântâna de pe lapte — ca să nu le mai vândă. „Un singur om lucră într'o zi de cinci șase ori atâta cât prestau mai înainte 30—40 de oameni și 7, 8 unelte de câmp, des-de-dimineța până când vine noaptea“.

Upton Sinclair, scriitorul, conferențiarul american vestit, autorul unei serii de romane sociale din America, socialist înfocat, scria în 1924 despre stările din America de Nord astfel, într'un articol: „Provocare în urma risipei“... „Raturile principale de industrie (căi ferate, mine, navigație) au fost atât de rău conduse, încât stăpânirea s'a văzut silită să le preia în regie proprie. Acum însă se află din nou în mâinile foștilor posesori. Greșelile ce le-au comis nu au fost corese, toate reparaturile și îmbunătățirile trecătoare de mai înainte, au fost delăturate: astăzi stăm acolo, unde ne aflam la început“.

(S'a format un „comitet pentru combaterea risipei“ — în frunte cu fostul președ. Hoover). „După un studiu al problemei — timp de 2 ani — a publicat comitetul o dare de seamă despre risipa la diferitele industrii americane. Vreau să citez unele cifre: la confecționarea de haine bărbătești, risipă de 30%, la lucrări de tipografie 50%, la fabricarea de cisme și ghețe 40%, în industria metalurgică 40% și așa mai departe: lista cuprinde tot ce se produce în America. Risipa se evaluează în medie la 40%, aceasta înseamnă că la o zi de lucru de 8 ore ajungi la rezultatul unei zile de 5 ore de lucru“.

Dintr'o carte a lui Stuart Chase: „Provocarea prin risipă“ — autorul era atunci consilier financiar la Biroul Laburist — citează U. S. constatări și date elocvente: „In cartea aceasta ne arată mărimea bugetului național, arată câte mărfuri trebuiesc să se producă pentru populația americană de 110 milioane... Așa se pierd anual, în urma grevelor, pricinuite de concurența oarbă și a pașilor făcuți de întreprinzători, câteva milioane zile de lucru.“

O altă risipă este șomajul: 2 milioane de oameni cari vreau să muncească, nu își pot găsi ocupație!... Nimicirea produselor, ca o urmare a supraproducției, folosirea grâului ca combustibil, laptele vărsat cu vadra în râuri și izvoare, recolte întregi de cartofi, cari putrezesc în pământ, încărcături de vapoare, pline de banane, cari rămân pe loc în portul din New-York, pentru ca prețurile să fie urcate, mărfuri textile și mașini, aruncate pe piețele din străinătate pe nește prețuri ridicole. Intreaga noastră industrie de cărbuni este un uriaș și monstruos haos (și citează din Chase) „Inainte de a ajunge cărbunile în mâinile bieților consumatori, se urcă prețul lui din partea unei duzine de negustori intermediari și din cauza dărilor nenumărate. Și dacă ardem cărbunii căpătăm numai 6% din căldura ce conține“.

Lămuriri juridice, și contabile.

Depunerea acțiunilor la bancă până la achitarea datoriei. Potrivit art. 38 pct. 5 din legea bancară Societ. bancare neputând acorda credit asupra proprietăților lor acțiunilor, este pasibilă de sancțiune soc. bancară, care acordând împrumutul acționarilor săi, a primit în depozit acțiunile acestora, fapt interpretat de instanța de fond ca o depunere pentru garantarea împrumutului acordat. — (Curtea de Casație, S. III, Decizia Nr. 433/941.)

Semnătura unei persoane străine de raportul cambial. Simpla semnătură a unei persoane pusă pe verso titlului — în lipsa girului inițial al beneficiarului, nu poate produce nici un efect din punct de vedere cambial, nefiind considerată nici ca aval, nici ca gir. — (Curtea de Casație, S. III, Decizia Nr. 220/941.)

Forța probatorie a registrelor comerciale. Registrele comerciale fac probă prin ele înșile, având o putere probantă intrinsecă, necondiționată de existența pieselor justificative, care să confirme înregistrările. — (Curtea de Casație, S. III, Decizia Nr. 218/1941.)

Soc. pe acțiuni. Vărsăminte neefectuate. Judecătorul stădie are dreptul oricând a urmări pentru vărsămintele neefectuate în același timp pe subscriitorii și pe deținătorii acțiunilor, dacă n'a operat prescripția de 5 ani, care începe dela data punerii în întârziere. — (Tribunalul Ilfov, S. II Com., Sentința Nr. 392/941.)

Pierderi la creanțe dubioase. Cu ocazia modificării legii contribuțiilor directe la 1 Aprilie 1942, s'a precizat că, dacă fondul pentru creanțe dubioase nu este suficient spre a acoperi pagube certe și dovedite dela debitori, pierderea care depășește fondul se poate scădea direct din contul de Profit și Pierdere.

Fond de amortizare. Noua lege a Contribuțiilor directe prevede obligativitatea trecerii amortismentului la un „Fond de amortizare” în pasivul bilanțului. Întreprinderile care până acum scădeau direct amortismentul din investiții, vor trebui să schimbe metoda de înregistrare, adoptând pe aceea impusă de lege.

CRONICA.

Rectificare. În numărul nostru trecut, la Cronică, în nota Petru Drăghici, s'a străcorat o eroare, pe care, fiind să o rectificăm. Anume între cei ce au ținut să exprime d-lui Consilier Drăghici, personal, felicitări cu prilejul aniversării zilei sale de naștere, a fost și d-l Dir. î. p. Constantin Popp, rămas neamintit din eroare. Domnul Dir. gen. Ionel Comșa, dela Banca Centrală, amintit în aceea notă, a fost împiedecat să ia parte.

Societatea națională de gaz metan. În ultimul timp a început să se ventileze prin ziare și soarta „Sonametan“-ului, în legătură cu o statizare eventuală. În cursul evenimentelor actuale, când multe societăți de utilitate publică au trecut sub controlul sau chiar directa administrație a statului, „Sonametan“-ul a existat mai departe, realizând venit frumoase, care explică și cursul urcat al acțiunilor, cari la un nominal de Lei 500.— au trecut de Lei 1.600.—. Poate că și acest fapt, dar și împrejurarea că deține concesiunea de exploatare a gazului metan pe întreg cuprinsul Transilvaniei, va să zică al unui bun care face parte din patrimoniul statului, a contribuit ca factorii „competenți” să-și îndrepte privirile spre această societate.

Alt moment important este însemnătatea societății ca o întreprindere de utilitate publică, din motivul că poate livra un combustibil relativ ieftin pe lângă prețul enorm de urcat al lemnului. Să pune deci întrebarea dacă se poate sau nu, ca o societate așa de importantă pentru gospodăria și industriei, să rămână mai departe în mâini particulare.

„Uzinele Hess” fabrică de cântare din Sibiu și-au publicat bilanțul p. a. 1941 care prezintă următoarele poziții mai principale în cifre rotunde:

Active:	
Mașini, unelte și instalațiuni	Lei 3.835.000.—
Imobile	„ 5.162.000.—
Mărfuri și materiale	„ 30.592.000.—
Mărfuri P. C. A.	„ 24.209.000.—
Debitori	„ 3.609.000.—
Pasiv:	
Capital social	Lei 10.000.000.—
Creditori	„ 25.762.000.—
Bănci creditoare	„ 32.625.000.—
Avansuri P. C. A.	„ 57.000.000.—
Beneficiu net pe a. 1941	„ 751.000.—

Banca Angliei are în circulație după o recentă statistică, bilete proprii de bancă în valoare de Lei 782.500.000.000.—

TABELE

pentru calcularea impozitului pe salariile și pensiile funcționarilor publici și particulari și ale muncitorilor.

Lei 125.—

In depozit la:

Librăria „DACIA TRAIANĂ”, S.A.

Sibiu, Piața Unirii Nr. 7, str. Regina Maria Nr. 20, str. Regele Mihai I. Nr. 15